

**Легун Тетяна Мирославівна, магістрантка,
Жекало Ганна Іванівна, к.пол.н.,
доцентка кафедри управління та адміністрування**

СУТІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Управлінська система в сучасних умовах прагне відійти від усталених радянських принципів, застарілих бюрократичних процедур і модернізуватися до кращих практик управління європейських демократичних країн. Велика роль при цьому покладається на інститут громадянського суспільства. Саме тому, дослідження його сутнісних характеристик набуває особливої актуальності.

Сучасне розуміння громадянського суспільства передбачає наявність у нього комплексу суттєвих ознак. На думку професора С.Г. Дробязко, при всьому різноманітті сутнісної характеристики різними авторами сучасного громадянського суспільства безперечним є те, що воно:

- засноване на праві;
- цілеспрямоване на забезпечення реалізації інтересів громадянина, людини;
- індивіди в ньому рівноправні;
- індивіди вступають у взаємовідносини по власному волевиявленню;
- індивіди є ініціаторами створення своїх формувань в процесі реалізації власних інтересів [1, с. 141].

І.В. Котляров вважає, що основними ознаками сучасного громадянського суспільства є:

- відносна незалежність, автономність по відношенню до держави;
- багатовимірність, наявність великої кількості незалежних від влади громадських формувань, що самостійно регулюють свою громадську діяльність, виконують значний комплекс владних функцій;
- високий рівень прав і свобод громадян;
- передача значної частини владних функцій органам самоврядування;
- соціальний, політичний і культурний плюралізм;
- свобода економічної діяльності, різноманіття форм власності,
- вільна конкуренція між всіма суб'єктами економічної діяльності;
- широкі горизонтальні зв'язки між різними членами суспільства;
- створення реальних можливостей для створення громадянської культури та розвитку всебічних здібностей людей;
- врахування думки більшості і забезпечення прав меншості громадян [2, с. 127].

П.П. Крусь до ознак громадянського суспільства відносить наступні:

- розвинена демократія;
- розвинена правова система захисту громадян;
- наявність приватної власності і гарантії її недоторканності;
- забезпечення фундаментальних прав і свобод;

- плюралізм і свобода слова.

На його думку, цей перелік не є вичерпним. Він вважає, що «як показує практика, відсутність хоча б одного з встановлених ознак дає підставу деяким аналітикам як заперечувати сам факт існування громадянського суспільства, так і, з іншого боку, констатувати наявність якогось квазігромадянського суспільства» [3, с. 69]. Квазігромадянське суспільство характеризується або неповнотою ознак громадянського суспільства (кількісний підхід), або переслідуванням протилежних йому (часто прихованих) цілей.

З проаналізованих публікацій науковців можемо зробити висновок, що суттєвими рисами громадянського суспільства є:

- утворюється з сукупності осіб, різних націй і національностей, об'єднаних в єдину спільноту в межах певної території;
- складається з безлічі добровільних громадських організацій і рухів, представників структур публічного управління та індивідів;
- організовує реалізацію інтересів більшості заради нормального функціонування і прогресивного суспільного розвитку;
- забезпечує свободу, незалежність і рівноправність всіх своїх членів на основі широкої демократії.

Громадянське суспільство – це вільне суспільство вільних людей, в якому громадянська свобода забезпечується правом і є необхідною умовою для вдосконалення самої людини, гарантією збереження людської гідності, а держава ж виступає в якості гаранта економічної, соціальної, політичної та духовної свободи людини. В основі громадянського суспільства лежать різноманітні особистісні (приватні) інтереси. Однак забезпечення існування суспільства досягається не через суму приватних інтересів, будь то індивід або громадська структура, а через усвідомлений особистістю загального інтересу.

Також громадянське суспільство – це самоорганізоване суспільство, але аж ніяк не стихійне явище. В ньому є і управління, і контроль, і організаційні структури, які йому внутрішньо властиві, постійно знаходяться в діалектичному русі, сповнені протиріч і незалежні від держави і навіть здатні обмежити його владу. Всі без винятку громадяни мають формально рівні можливості впливу на владні структури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дробязко, С.Г. *Общая теория права: учебное пособие для вузов.* Минск: Амалфея, 2007. 480 с.
2. Котляров И.В. *Формирование гражданского общества в Республике Беларусь: теоретико – методологический и правовой аспекты.* Труды Минского института управления. 2008. №2. С. 125 – 140.
3. *Гражданское общество как среда для реализации прав человека: Сборник материалов Межвузовского научно – методологического семинара, Брест, 28 – 29 марта 2012 г./Брестский государственный университет имени А.С. Пушкина; под редакцией И.И. Котляра.* Брест: БрГУ, 2012. 127 с.